

Pregledni znanstveni članek/Review article

Raziskovanje uporabe telemedicine in telepsihatrije za izboljšanje dostopa do storitev za duševno zdravje: pregled obsega literature

Exploring the use of telemedicine and telepsychiatry to improve access to mental health care: A scoping review

Tamara Trajbarič^{1, *}, Klavdija Čuček Trifkovič¹, Kasandra Musović¹

Ključne besede: virtualnost; oddaljena oskrba; psihološka podpora; e-zdravje; pregled literature

Key words: virtuality; remote care; psychological support; e-Health; scoping review

¹ Univerza v Mariboru, Fakulteta za zdravstvene vede, Žitna ulica 15, 2000 Maribor, Slovenija

* Korespondenčni avtor/
Corresponding author:
tamara.trajbaric@student.um.si

IZVLEČEK

Uvod: Dostopnost kakovostne zdravstvene oskrbe na področju duševnega zdravja je lahko otežena zaradi različnih omejitev, kot so geografske ovire, pomanjkanje strokovnjakov in stigma. Namen pregleda količine literature je analizirati prednosti in slabosti uporabe telemedicine in telepsihatrije v obravnavi pacientov z duševnimi motnjami pri psihiatričnih posvetih in terapijah.

Metode: Izveden je bil pregled obsega literature, ki je vključeval analizo in sintezo posameznih raziskav. Iskanje po podatkovnih bazah je bilo izvedeno z uporabo Boolovih operaterjev in ustreznih ključnih besed v angleškem jeziku (»telepsychiatry«, »benefits«, »disadvantages«, »psychotherapy«) v bazah PubMed, CINAHL, PsycArticles, ScienceDirect in Google Scholar. Upoštevane so bile raziskave, objavljene v zadnjem desetletju.

Rezultati: Ugotovitve so bile razvrščene v eno glavno temo in pet podtem: tehnološki izzivi, zunanje motnje, ovire pri vzpostavljanju terapevtskega odnosa, izboljšana dostopnost in višja kakovost oskrbe. Ugotovljeno je bilo, da telemedicina in telepsihatrija povečujeta dostopnost in priročnost za paciente, zlasti na podeželju, vendar poraja pomisleke o poglobljenosti terapevtskega odnosa in varovanja zasebnosti.

Diskusija in zaključek: Telemedicina in telepsihatrija predstavljata obetavno pot za izboljšanje dostopa do storitev na področju duševnega zdravja ter za spodbujanje oskrbe, usmerjene k pacientu. Vendar ostajajo številne pomembne ovire, ki zahtevajo dodatne empirične raziskave in prilagoditve na strukturni ravni, da bi ju uspešno vključili v vsakodnevno klinično prakso.

ABSTRACT

Introduction: The availability of quality mental health care remains constrained by geographic disparities, workforce shortages, and persistent stigma. This scoping review critically examines the advantages and limitations of implementing telemedicine and telepsychiatry in psychiatric consultations and therapeutic settings.

Methods: A scoping literature review was conducted, including analysis and synthesis of individual studies. A literature search using Boolean operators and relevant keywords ("telepsychiatry," "benefits," "disadvantages," "psychotherapy") was conducted in the PubMed, CINAHL, PsycArticles, ScienceDirect, and Google Scholar databases. Studies published within the past decade were considered for review.

Results: The findings were categorised into one central theme and five subthemes: technological challenges, external disturbances, barriers to therapeutic relationships, improved accessibility, and enhanced quality of care. Telepsychiatry was found to increase patient access and convenience, particularly in rural areas, but raised concerns regarding the depth of therapeutic engagement and privacy safeguards.

Discussion and conclusion: Telemedicine and telepsychiatry offer promising pathways for expanding access to mental health services and enhancing patient-centred care. However, significant challenges persist, necessitating further empirical investigation and structural adaptations to ensure their effective integration into routine clinical practice.

Prejeto/Received: 30. 4. 2025
Sprejeto/Accepted: 26. 4. 2026

© 2026 Avtorji/The Authors. Izdaja Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije - Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije./Published by Nurses and Midwives Association of Slovenia. To je članek z odprtim dostopom z licenco CC BY-NC-ND 4.0./This is an open access article under the CC BY-NC-ND 4.0 license.

Uvod

Duševne motnje spadajo med največje zdravstvene izzive današnjega časa, pomanjkanje dostopa do osnovnih zdravstvenih storitev in pričakovano pomanjkanje osemnajstih milijonov zdravstvenih delavcev bo do leta 2030 še povečalo vrzeli v oskrbi oseb z duševnimi težavami (Hu, 2021). Duševno zdravje namreč ni zgolj odsotnost duševnih motenj (Nacionalni inštitut za javno zdravje, 2022), temveč je širše stanje, ki vključuje naše čustveno, psihološko in socialno blagostanje ter se kaže v odnosu do sebe, drugih in sveta okoli nas. V vseh življenjskih obdobjih vpliva na razmišljanje, čustvovanje, doživljanje in delovanje (Nacionalni program duševnega zdravja MIRA, 2020).

Kljub temu zdravstvena oskrba, ki mora zagotoviti celovito obravnavo pacienta, pogosto ne doseže tistih, ki jo najbolj potrebujejo (Prevolnik Rupel, 2014). Ustrezna oskrba zahteva usposobljeno delovno silo, zanesljive informacije ter dostop do kakovostnih zdravil in tehnologij (World Health Organisation, 2024), vendar so prav ti viri neenakomerno razporejeni. Eden ključnih odgovorov za to vrzel se skriva v informacijski in komunikacijski tehnologiji (IKT). Tehnologija lahko zapolni številne praznine v oskrbi, še posebej ob pričakovanem pomanjkanju kadra (Hu, 2021). Povezava med uporabo IKT in prihodnostjo zdravja ter zdravstvene oskrbe postaja vse bolj prepoznana, čeprav še ni popolnoma integrirana v prakso (Scott & Mars, 2015).

Telezdravje oziroma uporaba IKT za zagotavljanje zdravstvenih informacij, preventive, spremljanja in oskrbe na daljavo ponuja priložnost za razširitev dostopa do storitev (Mechanic et al., 2023). Telemedicina je najhitreje rastoči del telezdravja in pomeni izvajanje medicinske obravnave skozi oddaljen elektronski vmesnik bodisi v medzdravniški komunikaciji bodisi v neposredni storitvi pacient–zdravnik (Mechanic et al., 2023; Ministrstvo za zdravje Republike Slovenije, 2023). Telementalno zdravje vključuje celoten spekter storitev za doseganje duševnega zdravja, in sicer od psihoterapije do predpisovanja psihiatričnih zdravil in nevropsiholoških ocen (Chan et al., 2015; Connolly et al., 2022).

Najobetavnejša veja IKT za duševno zdravje je telepsihiatrija, ki je bila prvotno razvita v Združenih državah Amerike za izboljšanje dostopa prebivalcev na oddaljenih in podeželskih območjih do specializiranih storitev na področju duševnega zdravja (Chakrabarti, 2015; Hubleby et al., 2016). Po začetnem upadu zanimanja v 80. in 90. letih prejšnjega stoletja zaradi tehnoloških omejitev ter pomanjkanja obsežnih raziskav, jo je komercialna dostopnost videokonferenčnih sistemov v začetku leta 2000 znova postavila v ospredje raziskav (Brunt & Gale-Grant, 2023).

V Sloveniji doslej ni vzpostavljene celovite strategije

za razvoj in vključevanje telemedicinskih storitev v zdravstveni sistem; rešitve se pojavljajo razpršeno, pogosto zgolj kot projekti, ki po koncu financiranja prenehajo delovati (Rant & Rudel, 2021). Taka fragmentarnost onemogoča trajno vključevanje telepsihiatrije v delovne procese kljub znatnemu napredku v zadnjih dvajsetih letih (Cowan et al., 2019).

Ob tem ostajajo ovire za širšo uporabo telepsihiatrije, skrbi zaradi terapevtskega odnosa, zasebnosti, varnosti in tehnoloških omejitev (O'Brien & McNicholas, 2020). Hkrati sistematični pregled desetih randomiziranih kliničnih raziskav iz leta 2010 ni nudil zadostnih dokazov o učinkovitosti telepsihiatrije (García-Lizana & Muñoz-Mayorga, 2010; Sharma & Devan, 2023), čeprav najnovejša literatura poudarja velik potencial za izboljšanje dostopa in kakovosti oskrbe.

Zato je nujno sistematično preučiti prednosti in slabosti ter identificirati organizacijske, klinične in tehnološke dejavnike, ki omogočajo ali zavirajo trajno integracijo telepsihiatrije v slovenski zdravstveni sistem. Zato je namen tega članka oceniti pripravljenost, ovire in spodbude za uvedbo telepsihiatrije ter za slovenski prostor oblikovati priporočila za politiko, organizacijsko kulturo in klinične prakse, ki bodo podprli trajnostno širjenje kakovostnih storitev na področju duševnega zdravja na daljavo.

Namen in cilji

Namen članka je na podlagi pregleda literature ugotoviti, kakšne so prednosti in slabosti uporabe telemedicine in telepsihiatrije v obravnavi pacienta z duševno motnjo pri psihiatričnih posvetih in terapijah. Cilj je pregledati, analizirati in sintetizirati znanstveno literaturo o uporabi telemedicine in telepsihiatrije pri psihiatričnih posvetih in terapijah ter oceniti njihove prednosti in slabosti. Glavno klinično vprašanje, ki smo ga oblikovali po načinu PCC (angl. population, concept, context) (Pollock et al., 2023), se glasi: Katere so glavne prednosti in slabosti (C) uporabe telemedicine in telepsihiatrije (P) za psihiatrične posvete in terapijo (C)?

Metode

Opravili smo pregled obsega literature, ki obravnava uporabo telemedicine in telepsihiatrije za izboljšanje dostopa do storitev za duševno zdravje.

Metode pregleda

Pregled obsega literature (angl. *Scoping review*) smo opravili po korakih Arksey & O'Malley (2005). Ta način je primeren za široko in sistematično mapiranje znanstvene literature na določenem področju, prepoznavanje konceptov, vrzeli in oblikovanje raziskovalnih usmeritev.

Protokol za ta pregled literature je bil registriran na platformi Open Science Framework (Trajbarič et al., 2025). Zastavili smo PCC-osrednje klinično vprašanje (Pollock et al., 2023).

Pregled količine literature je potekal v petih fazah: opredelitev vprašanja, identifikacija ustreznih člankov, selektivna izbira člankov, ekstrakcija in analiza podatkov ter sintetiziranje, interpretacija in poročanje rezultatov. Pregled obsega literature je bil izbran kot primerna metodološka oblika za to raziskavo, saj omogoča široko kartiranje obstoječih znanstvenih virov, prepoznavanje ključnih konceptov, raziskovalnih pristopov, vrzeli v znanju ter povezav med rezultati v hitro razvijajočem se in še ne popolnoma raziskanem področju – telemedicine in telepsihiatrije. Pregled literature je bil izveden in predstavljen v skladu s kontrolnim seznamom PRISMA za razširitev za preglede obsega literature (PRISMA-ScR) (Tricco et al., 2018) zaradi transparentnosti in poročanja o metodoloških standardih.

Iskanje literature je potekalo v tujih podatkovnih bazah: ScienceDirect, PubMed, CINAHL, PsycArticles ter dodatno v iskalniku Google Učenjak. Uporabljeni so bili Boolovi operatorji (AND, OR) ter ključne besede

v angleščini: ("telemental health" OR telepsychiatry OR telehealth) AND (pros OR advantages OR benefits) AND (cons OR disadvantages OR drawbacks) AND ("psychiatric consultation" OR psychotherapy OR "mental health consultation"). Iskanje je bilo omejeno na časovno obdobje 2015–2025, jezik objav (angleščina) in dostopnost celotnega besedila. Strategija iskanja je bila prilagojena posamezni bazi. V ScienceDirect bazi smo pri iskanju literature zaradi omejitev uporabili spremenjeni iskalni niz: ("telemental health" OR telepsychiatry) AND (pros OR advantages OR benefits OR cons OR disadvantages) AND (psychotherapy OR "mental health consultation"). Ustreznost člankov smo vrednotili v dveh fazah: najprej na podlagi naslova in povzetka, nato s celovitim branjem celotnega besedila. Vključitveni kriteriji so bili: znanstvene objave s poudarkom na prednostih/slabostih telemedicine oz. telepsihiatrije, pregledne, kvalitativne ali kvantitativne raziskave, objave v angleškem jeziku. Izključili smo članke, ki so bili: neustrezne vsebine, v drugih jezikih, brez polnega dostopa, brez znanstvene recenzije. Dodatno smo opravili tudi pregled v Google Učenjaku, ResearchGate in pregledali spletno stran Ministrstva za zdravje Republike Slovenije za dodatno

Tabela 1: Rezultati iskanja v posameznih mednarodnih zbirkah podatkov

Podatkovna baza	Ključne besede in sopomenke z Boolovimi operatorji	Uporabljeni limiti	Zadetki	Datum iskanja
CINAHL Ultimate	("telemental health" OR telepsychiatry OR telehealth) AND (pros OR advantages OR benefits) AND (cons OR disadvantages OR drawbacks) AND ("psychiatric consultation" OR psychotherapy OR "mental health consultation")	jezik: angleški časovni okvir: 2015–2025 vrsta člankov: /	11	17. 2. 2025
PubMed	("telemental health" OR telepsychiatry OR telehealth) AND (pros OR advantages OR benefits) AND (cons OR disadvantages OR drawbacks) AND ("psychiatric consultation" OR psychotherapy OR "mental health consultation")	jezik: angleški časovni okvir: 2015–2025 vrsta člankov: pregledni članki, sistematični pregledni članki (randomiziranih kliničnih raziskav) in randomizirane klinične raziskave	7	17. 2. 2025
APA PsycArticles	("telemental health" OR telepsychiatry OR telehealth) AND (pros OR advantages OR benefits) AND (cons OR disadvantages OR drawbacks) AND ("psychiatric consultation" OR psychotherapy OR "mental health consultation")	jezik: angleški časovni okvir: 2015–2025 vrsta člankov: /	8	17. 2. 2025
ScienceDirect	("telemental health" OR telepsychiatry) AND (pros OR advantages OR benefits) AND (cons OR disadvantages) AND (psychotherapy OR "mental health consultation")	jezik: angleški časovni okvir: 2015–2025 vrsta člankov: pregledni članki	34	17. 2. 2025

identifikacijo konferenčnih prispevkov, člankov in dokumentov. Vizualno smo prikazali potek izbora člankov z diagramom PRISMA (Page et al., 2021).

Rezultati pregleda

Postopek iskanja literature je prikazan v diagramu PRISMA (Slika 1). Skupno je bilo identificiranih 60 zadetkov: PubMed ($n = 7$), CINAHL ($n = 11$), PsycArticles ($n = 8$), ScienceDirect ($n = 34$), kar predstavlja Tabela 1. Ker ni bilo dvojnikov, smo na podlagi naslova in povzetka pregledali 60 zadetkov glede na zastavljene vključitvene kriterije. Odstranili smo 35 neustreznih zadetkov. Od petindvajsetih identificiranih zadetkov pet zadetkov ni bilo v celoti prostodostopnih. V nadaljevanju smo dvajset zadetkov v celoti pregledali. Na podlagi kriterijev smo skupno izločili trinajst zadetkov zaradi neustrezne tematike ($n = 10$) in neustrezne vrste raziskav ($n = 3$). V končno analizo smo vključili sedem zadetkov.

Z dodatnim iskanjem v Google Učenjaku, ResearchGate-u in na spletni strani Ministrstva za zdravje Republike Slovenije smo identificirali sedem člankov, tri konferenčne prispevke in en dokument.

Ocena kakovosti pregleda in opis obdelave podatkov

Za vključene članke smo izvedli deskriptivno kartiranje in ekstrakcijo podatkov. (Tabela 2) Za prepoznavanje tem in vzorcev, ki so se ponavljali v vključenih raziskavah (Arksey & O'Malley, 2005), smo združili informacije iz vsakega članka in jih razvrstili v analitične kategorije, ki so bile skladne z vnaprej določenimi ključnimi področji uporabe telemedicine in telepsihiatrije v psihiatrični obravnavi. Članki niso bili ovrednoteni glede na velikost vzorca ali raziskovalni načrt, temveč so bili pregledani in razvrščeni glede na tematske podobnosti (Arksey & O'Malley, 2005; Levac et al., 2010).

Rezultati

Čeprav je bilo vseh osemnajst vključenih člankov raznolikih glede na namen raziskave, populacijo, raziskovalni načrt in geografsko okoliščino, je vsaka od raziskav obravnavala vsaj eno osrednje področje, povezano z uporabo telemedicine in telepsihiatrije v psihiatričnih posvetih ali terapijah. Pregledane raziskave so vključevale kvalitativne, kvantitativne in mešane metode, objavljene so bile med letoma 2016 in 2023, večinoma v okoliščinah visoko razvitih zdravstvenih sistemov iz različnih geografskih okolij (ZDA, Avstralija, Nizozemska). V evalvacijski tabeli (Tabela 2) so predstavljene ključne značilnosti vsake raziskave: avtorji, leto objave, država, raziskovalna metodologija, vzorec, uporabljeni instrumenti in glavne ugotovitve.

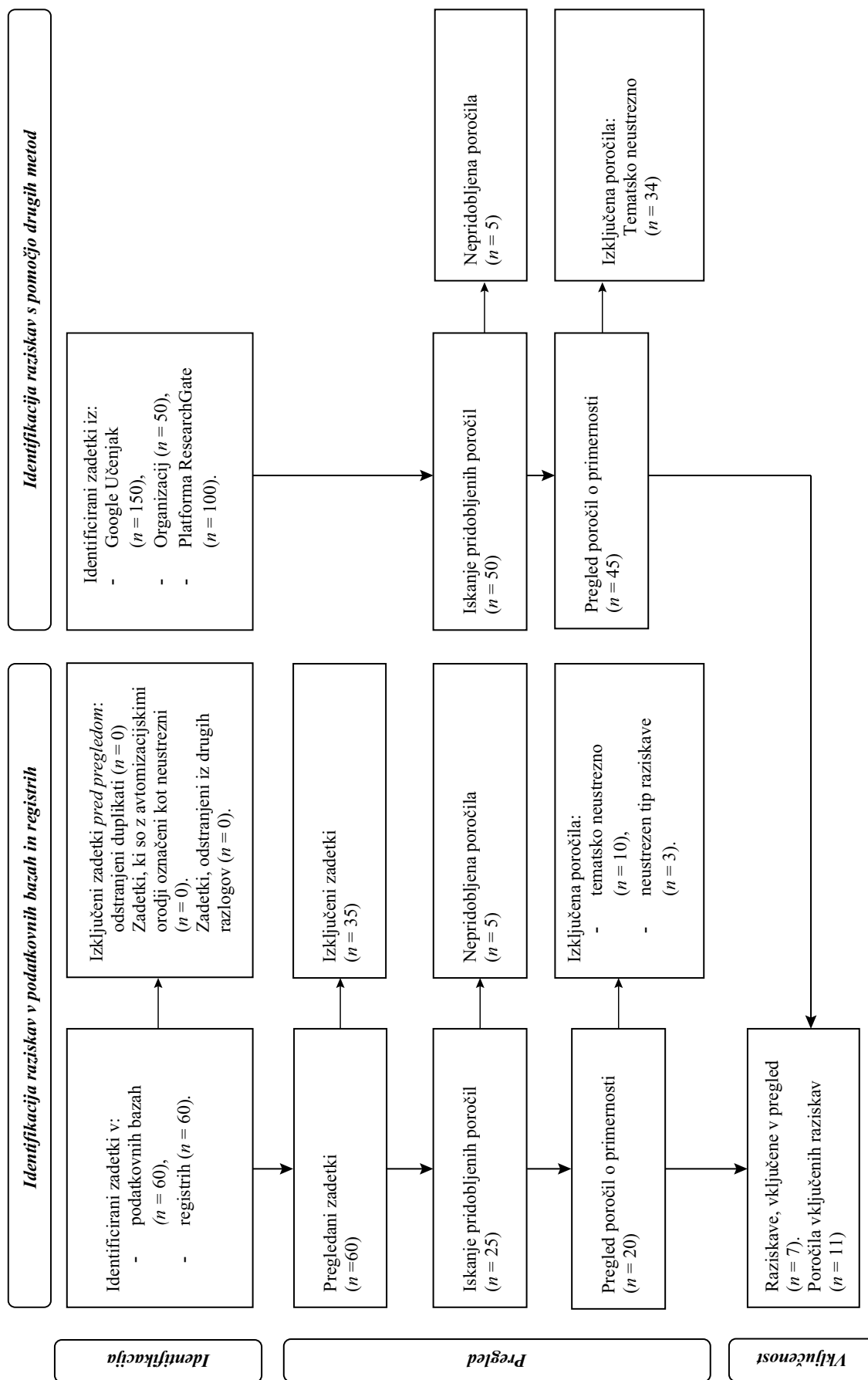
V skladu z metodološkim okvirom Arksey & O'Malley (2005) ter Levac et al. (2010) smo izvedli vsebinsko sintezo vseh člankov (Ahn et al., 2024; Basavarajappa et al., 2022; Crawford et al., 2023; Davidson et al., 2022; Le & Nguyen, 2021; Ministrstvo za zdravje Republike Slovenije, 2020; Mishkin et al., 2022; Moudatsou et al., 2022; Nazemi et al., 2023; Newman et al., 2016; Parisi et al., 2021; Petersen et al., 2020; Potkin et al., 2023; Schuster et al., 2020; Slaveykov et al., 2020; Uscher-Pines et al., 2020; van der Boom et al., 2022; Witteveen et al., 2022). Z uporabo induktivne kodirne tehnike in analitičnega mapiranja znanstvene literature smo oblikovali sedem tematskih kategorij, ki najbolje ponazarjajo skupne ugotovitve v literaturi na področju uporabe telemedicine in telepsihiatrije v psihiatričnih posvetih in terapijah: *tehnološki izzivi*, *dostopnost in enakost oskrbe*, *kakovost terapevtskega odnosa*, *učinkovitost klinične obravnave*, *sprejemljivost in zadovoljstvo*, *etična in pravna vprašanja* ter *organizacijske in sistemske ovire*.

Tehnološki izzivi

Tehnološki izzivi so bili prisotni v petnajstih od osemnajstih analiziranih člankih (Basavarajappa et al., 2022; Crawford et al., 2023; Davidson et al., 2022; Le & Nguyen, 2021; Mishkin et al., 2022; Moudatsou et al., 2022; Nazemi et al., 2023; Newman et al., 2016; Parisi et al., 2021; Petersen et al., 2020; Schuster et al., 2020; Slaveykov et al., 2020; Uscher-Pines et al., 2020; van der Boom et al., 2022; Witteveen et al., 2022). Poročila poudarjajo na veliko težav, ki so bile povezane z izvedbo videoposvetov, med drugim: nestabilne internetne povezave, nizko kakovost videoposnetka in zvoka, neprilagojene platforme ter pomanjkanje digitalne pismenosti pri pacientih in izvajalcih. Avtorji opozarjajo, da ti dejavniki zmanjšujejo kakovost komunikacije in v določenih primerih celo onemogočajo izvedbo terapevtskega procesa, zlasti pri bolj ranljivih skupinah (Newman et al., 2016; Parisi et al., 2021) in uporabi tehnologije v kriznih primerih (Schuster et al., 2020).

Dostopnost in enakost oskrbe

Dostopnost se je pokazala za eno najbolj poudarjenih tem. Vseh osemnajst člankov (Ahn et al., 2024; Basavarajappa et al., 2022; Crawford et al., 2023; Davidson et al., 2022; Le & Nguyen, 2021; Ministrstvo za zdravje Republike Slovenije, 2020; Mishkin et al., 2022; Moudatsou et al., 2022; Nazemi et al., 2023; Newman et al., 2016; Parisi et al., 2021; Petersen et al., 2020; Potkin et al., 2023; Schuster et al., 2020; Slaveykov et al., 2020; Uscher-Pines et al., 2020; van der Boom et al., 2022; Witteveen et al., 2022) je poudarjalo, da telemedicinski načini, zlasti telepsihiatrija, pomembno vplivajo na zmanjševanje geografskih, ekonomskih in logističnih ovir za dostop do storitev duševnega zdravja. To velja še posebej za

Slika 1: Diagram PRISMA (Page et al., 2021)

Tabela 2: Evalvacijska tabela vključenih člankov

Prvi avtor (leto), država	Načrt raziskave (metode)/ vrsta raziskovalnega članka	Namen / cilji raziskave	Vzorec raziskave (n)	Glavni rezultati
Davidson et al. (2022), Avstralija	Pregled obsega literature (scoping review)	Oblikovati praktične smernice za zdravstvene delavce.	n = 21 raziskav n = 13 pregledov n = 9 kliničnih smernic, n = 9 poročil o primerih, n = 6 komentarjev n = 1 spletno orodje	Več kot polovica (58%) raziskav se je osredotočala na duševno zdravje in vedenjske motnje. Teleposveti so prihranili dežurnim psihiatrom 2,2 ure na dan, kar je skrajšalo čas od posvetovanja do ocene na urgenci za 1,1 uro. Teleposveti so še posebej koristni za mladostnike na podeželju, saj omogočajo prisotnost več družinskih članov in zdravstvenega tima. Mladostniki, ki so doživeli travmo, so bolj verjetno razkrili pomembne klinične informacije v teleposvetu kot pri osebni posvetovanju. Mladostniki v majhnih podeželskih skupnostih so menili, da je manj verjetno, da bi naleteli na svojega zdravnika v lokalni skupnosti, kar je zmanjšalo skrbi glede zaznane stigme pri prejemanju oskrbe za duševno zdravje. Prekinjanje sej zaradi tehničnih težav (npr. slabe internetne povezave) in motenj iz domačega okolja (npr. hrup, motnje drugih oseb) je oteževalo nemoten potek svetovanja. Dodatno sta bila težava tudi nejasen namen ali vprašanje, zaradi katerega je stranka poiskala pomoč, ter pomanjkanje ključnih informacij v osebni anamnezi, kar je omejilo učinkovitost svetovalnega procesa.
Mishkin et al. (2021), Združene države Amerike	Kvalitativna raziskava (spletna anketa, tematska analiza)	Oceniti, kako uspešna je bila uvedba telepsihiatrije in telepsihoterapije ter ugotoviti, katere vrste praks, izvajalcev in pacientov so imele največ koristi od te uporabe.	n = 333 psihiatrov in psihoterapevtov	85,9 % jih je izrazilo splošno zadovoljstvo, večina anketirancev meni, da je telepsihiatrija sprejemljiva, boljša tehnološka usposobljenost je povezana z višjo zadovoljnostjo in popolnostjo, tehnične težave so povezane z nižjim zadovoljstvom, usposabljanje za telepsihiatrijo je pomembno za uporabo.
Newman et al. (2016), Avstralija	Kvalitativna raziskava (fokusne skupine, individualni intervjuji)	Identificirati prednosti digitalnega telezdravstva v primerjavi z analognim sistemom za namene duševnega zdravja na podeželju v Avstraliji.	n = več kot 40 posameznikov: 3 regionalne ekipe za duševno zdravje, ekipe za duševno zdravje in telezdravstveno podporo, 2 direktorja zdravstvene nege, psihiatri in specializanti, izvršna skupina zdravstvenega oddelka - 5 splošnih zdravnikov	Prepoznanih je bilo pet tem z enajst podtemami: Obstoječe uporabe: trenutna uporaba v duševnem zdravju, uporaba pri splošnih zdravnikih, podpora osebju. Relativna prednost: izboljšana tehnična kakovost, izboljšana klinična praksa, časovne in stroškovne prednosti, izboljšana oskrba pacientov. Tehnična kompleksnost. Tehnična združljivost: tehnično-klinična, tehnično-administrativna. Organizacijska kultura: podpora organizacijski politiki, kultura digitalnega telezdravstva.

Prvi avtor (leto), država	Načrt raziskave (metode)/ vrsta raziskovalnega članka	Namen / cilji raziskave	Vzorec raziskave (n)	Glavni rezultati
Parisi et al. (2021), Združene države Amerike	Raziskava mešanih metod (intervjuji, vprašalnik)	Raziskati stališča strokovnjakov za duševno zdravje glede uporabe videokonferenc za izvajanje na dokazih temelječih telementalnih zdravstvenih intervencij in ugotoviti, kako te intervencije vplivajo na ciljne rezultate v praksi.	n = 113 strokovnjakov za duševno zdravje	V kvalitativnem delu raziskave je bilo prepoznanih 6 glavnih tem in 6 podtem. V kvantitativnem delu so strokovnjaki visoko ocenili svojo spretnost pri uporabi računalniških aplikacij, spletnih kamer in vključevanju računalnikov v zdravljenje. Strokovnjaki so poročali o zmernih ravneh učinkovitosti pri uporabi računalnikov v zdravljenju. Višja izobrazba (doktorat) je bila povezana z nižjim nasprotovanjem uporabi EBI. Strokovnjaki so bili zmerno zadovoljni z uporabo videokonferenc za na dokazih temelječe telementalno zdravje
Potkin et al. (2023), Združene države Amerike	Kvalitativna raziskava (spletna anketa)	Namen te študije je bil izvesti tematsko analizo prednosti in omejitev, ki jih zaznavajo zdravniki pri zagotavljanju telepsihatrije v posvetovalno povezovalni psihiatriji	n = 226 psihiatrov, n = 66 psihologov, n = 20 socialnih delavcev in n = 16 zdravnikov z magisterijem iz psihologije ali svetovanja	Telepsihiatrija za hospitalizirane paciente je izvedljiva in zadovoljiva, čeprav obstajajo omejitve pri pacientih s kognitivnimi in senzoričnimi ovirami. Pomembno je univerzalno usposabljanje izvajalcev za uporabo telepsihatrije in zagotavljanje tehnične podpore. Telepsihiatrija odpravlja potrebo po plačani otroški oskrbi in stroških prevoza, vendar dostop do Wi-Fi-ja in strojne opreme ostaja izziv za paciente z nižjim socio-ekonomskim statusom.
van der Boom et al. (2022), Nizozemska	Pregled obsega literature (scoping review)	Podati pregled trenutnega stanja zdravljenja osebnostnih motenj preko interneta, poročati o morebitnih izzivih pri izvajanju takšnega zdravljenja ter podati smernice za prihodnje raziskave	n = 4 pilotne raziskave, n = 3 poročil o primeru, n = 2 raziskavi izvedljivosti n = 2 RCT	Internetne terapije za osebnostne motnje so še v začetni fazi, večinoma kot dopolnilo osebnemu zdravljenju. Raziskave so uporabljale različne vrste zdravljenja (dialektična vedenjska terapija, shematska terapija, kognitivno-vedenjska terapija) in oblike (e-pošta, videokonference, aplikacije). Ena raziskava je pokazala podobne rezultate pri spletni in klasični terapiji, druga pa boljše rezultate spletne terapije v primerjavi z odsotnostjo terapije. Glavni izzivi so tehnične težave, uporabnost, vprašanja zasebnosti in nizka tehnična usposobljenost uporabnikov. Pacienti in terapevti so poročali o koristih in zadovoljstvu kljub izzivom.
Witteveen et al. (2022), Nizozemska	Krovni pregled literature	Ugotoviti, kako je pandemija COVID-19 vplivala na dostopnost storitev duševnega zdravja in na način njihovega izvajanja, ter kako so se te storitve med pandemijo prilagodile oziroma spremenile.	n = 38 sistematičnih pregledov	Med pandemijo COVID-19 so zaradi zmanjšanja osebnih storitev začeli uporabljati oddaljene metode zdravljenja, kot so videokonference, kjer pacient in terapevt komunicirata v realnem času. Aplikacije in spletne platforme brez neposredne interakcije s terapevtom so se uvajale počasneje. Terapevtsko vodene spletne intervencije so se izkazale za učinkovitejše pri zmanjševanju anksioznosti in depresije kot samopomoč preko interneta. Pomanjkanje tehnološke pismenosti in virov pri pacientih ter pomanjkanje organizacijske podpore in smernic za implementacijo so bile glavne ovire. Usposabljanje izvajalcev ter zagotavljanje tehnične podpore sta ključna za uspešno implementacijo. Pomembno je zagotavljati visoke standarde zaščite zasebnosti pri zbiranju podatkov in obveščanje pacientov o tem, kateri podatki so zbrani in kako je njihova zasebnost zaščitena.

Tabela 3: Prednosti in slabosti uporabe telemedicine in telepsihiatrije za psihiatrične posvete in terapijo

<i>Telemedicina in telepsihiatrija za psihiatrične posvete</i>	
Prednosti	Slabosti
izboljššan dostop do psihiatrične oskrbe v ruralnih okoljih	tehnoške težave (povezljivost, pomanjkanje opreme)
povečana časovna učinkovitost	etične dileme (zasebnost, soglasje)
večja prilagodljivost in udobje za paciente	komunikacijske ovire (pomanjkanje neverbalnih znakov)
občutek večje intimnosti in varnosti v nekaterih primerih	organizacijski in sistemski izzivi (slaba integracija v prakso, pomanjkanje protokolov)

podeželske in oddaljene skupnosti, ki imajo sicer omejen dostop do specialistične oskrbe (Basavarajappa et al., 2022; Crawford et al., 2023; Davidson et al., 2022; Le & Nguyen, 2021; Newman et al., 2016; Petersen et al., 2020; Schuster et al., 2020; Uscher-Pines et al., 2020; van der Boom et al., 2022). Članki hkrati tudi poudarjajo, da izboljšana dostopnost lahko prispeva k večji enakosti v zdravstveni oskrbi med posamezniki iz različnih socioekonomskih okolij (Davidson et al., 2022; Slaveykov et al., 2020). Telemedicina je pomembno orodje, ki je med epidemijo omogočilo nadaljevanje terapevtskega procesa (Ministrstvo za zdravje Republike Slovenije, 2020). Ahn et al. (2024) poudarjajo, da telemedicina kljub izboljššanemu dostopu do zdravstvene oskrbe, zlasti po pandemiji covid-19, povzroča tudi tveganja za zlorabe — med njimi t. i. »doctor shopping«, pri katerem pacienti obiskujejo več zdravnikov z namenom pridobivanja receptov za nadzorovane substance, kot so opioidi.

Kakovost terapevtskega odnosa

Trinajst člankov (Basavarajappa et al., 2022; Crawford et al., 2023; Davidson et al., 2022; Le & Nguyen, 2021; Newman et al., 2016; Moudatsou et al., 2022; Parisi et al., 2021; Petersen et al., 2020; Potkin et al., 2023; Schuster et al., 2020; Uscher-Pines et al., 2020; van der Boom et al., 2022; Witteveen et al., 2022) je obravnavalo vprašanje, kako virtualna oblika obravnave vpliva na kakovost odnosa med pacientom in terapevtom. Rezultati so bili različni, medtem ko nekateri avtorji poročajo, da tehnologija zmanjšuje intenziteto neverbalne komunikacije, fizične bližine in zaupanja (Basavarajappa et al., 2022; Crawford et al., 2023; Le & Nguyen, 2021; Moudatsou et al., 2022; Petersen et al., 2020; Potkin et al., 2023; Schuster et al., 2020; Uscher-Pines et al., 2020), so druge raziskave pokazale, da je pri določenih pacientih, zlasti pri mladostnikih ali anksioznih osebah, fizična oddaljenost prispevala k večji sproščenosti, občutku varnosti in odprtosti v pogovoru (Davidson et al., 2022), večji intimnosti v domačem okolju, lažji udeležbi družinskih članov ter odprtosti za razpravo o težkih temah (Potkin et al., 2023; van der Boom et al., 2022).

Učinkovitost klinične obravnave

Osem člankov (Basavarajappa et al., 2022; Davidson et al., 2022; Mishkin et al., 2022; Newman et al., 2016;

Parisi et al., 2021; Potkin et al., 2023; van der Boom et al., 2022; Witteveen et al., 2022) je podalo podatke o učinkovitosti kliničnih storitev, izvedenih prek telemedicine. Avtorji poudarjajo, da se z uporabo virtualnih platform izboljšuje časovna učinkovitost, povečuje se število opravljenih posvetov, skrajšujejo se čakalne dobe in izboljšuje koordinacija med strokovnjaki različnih ustanov (Parisi et al., 2021; van der Boom et al., 2022). Prav tako je bila večkrat poudarjena uporabnost telemedicinskih načinov v kriznih ali nujnih situacijah, pri katerih je fizični dostop do psihiatra onemogočen (Newman et al., 2016).

Sprejemljivost in zadovoljstvo

Sprejemljivost uporabe telemedicinskih storitev je bila v ospredju devetih člankov (Basavarajappa et al., 2022; Crawford et al., 2023; Davidson et al., 2022; Mishkin et al., 2022; Moudatsou et al., 2022; Newman et al., 2016; Parisi et al., 2021; van der Boom et al., 2022; Witteveen et al., 2022), ki so poročali o visoki stopnji zadovoljstva med uporabniki, in sicer tako pacienti kot tudi izvajalci. Med pozitivnimi vidiki so bila najpogosteje navedena fleksibilnost terminov, udobje domačega okolja in večja dostopnost. Odločanje med načini obravnave je pogosto temeljilo na preferenci pacienta; nekateri ne želijo telemedicinskih storitev, drugi jih sprejemajo kot nujno rešitev (Uscher-Pines et al., 2020). Nekateri članki so poudarili tudi, da kljub zadovoljstvu večina pacientov še vedno daje prednost neposrednim osebnim stikom (Basavarajappa et al., 2022; Davidson et al., 2022) ali kombinaciji obeh oblik obravnave (Crawford et al., 2023).

Etična in pravna vprašanja

Avtorji devetih člankov (Basavarajappa et al., 2022; Crawford et al., 2023; Davidson et al., 2022; Moudatsou et al., 2022; Nazemi et al., 2023; Newman et al., 2016; Schuster et al., 2020; Uscher-Pines et al., 2020; van der Boom et al., 2022) so se poglobljeno ukvarjali z vprašanji o zasebnosti, zaupnosti, shranjevanju podatkov ter pridobivanju informiranega soglasja pri virtualni obravnavi. Prav tako se je pojavila skrb o zaupnosti in varnosti pri nujenju obravnave na domu, zlasti v okoliščinah, kot je družinsko nasilje (Uscher-Pines et al., 2020). V članku Newman et al. (2016) so

poudarjeni tudi pomisleki o digitalni pismenosti kot pogoju za veljavnost soglasja. Preostali članki tega vidika niso obravnavali, kar kaže na pomembno vrzel v obstoječi literaturi.

Organizacijske in sistemske ovire

Organizacijski in sistemski izzivi so bili obravnavani v desetih člankih (Basavarajappa et al., 2022; Crawford et al., 2023; Davidson et al., 2022; Le & Nguyen, 2021; Mishkin et al., 2022; Nazemi et al., 2023; Newman et al., 2016; Uscher-Pines et al., 2020; van der Boom et al., 2022; Witteveen et al., 2022). Avtorji poročajo o pomanjkanju standardiziranih protokolov, premalo usposobljenega kadra, nezadostnih vključitvah digitalnih pristopov v obstoječe zdravstvene sisteme ter potrebi po politični in finančni podpori za dolgoročno integracijo telemedicine (Nazemi et al., 2023; Newman et al., 2016; Parisi et al., 2021). Telesihiatrija večinoma še ni vključena v zavarovalniške sheme, kar pomeni, da pacienti pogosto sami krijejo stroške storitev, z izjemo nekaterih držav, kot je Avstralija, kjer so telekonsultacije že del zdravstvenega zavarovanja (Basavarajappa et al., 2022). Schuster et al. (2020) ugotavljajo, da je 55 % nemških psihoterapevtov izrazilo izrazito nasprotovanje uvedbi izključno spletnih psihoterapij, medtem ko bi se za podpis peticije proti kombinirani terapiji odločilo le 25 % anketiranih. To kaže organizacijske in sistemske ovire pri vključevanju tovrstnih načinov v obstoječe sisteme zdravstvenega varstva.

Analiza jasno kaže, da v obstoječi literaturi prevladuje konsenz o pozitivnih učinkih telemedicine in telesihiatrije pri izboljšanju dostopnosti, časovne učinkovitosti in uporabniškega zadovoljstva. Kljub temu se pojavljajo pomembna opozorila o tehničnih in organizacijskih ovirah pa tudi pomanjkljivega razmisleka o etičnih dimenzijah. Na podlagi rezultatov lahko jasno poudarimo povzetek prednosti in slabosti uporabe telemedicine in telesihiatrije za psihiatrične posvete in terapijo (Tabela 3).

Diskusija

V pregledu količine literature smo raziskali prednosti in slabosti uporabe telemedicine in telesihiatrije v obravnavi oseb z duševnimi motnjami pri psihiatričnih posvetih in terapiji ter kartirali ključne koncepte, vrzeli v znanju in priložnosti za nadaljnje raziskave.

Identificirali smo največje izzive pri uvedbi telemedicine in telesihiatrije z vidika izvajalcev in pacientov, pri čemer so v ospredju tehnološke omejitve. Tehnične težave, kot so programske napake, hrošči in nestabilna internetna povezava, pomembno otežkočajo komunikacijo in zmanjšujejo zadovoljstvo z obravnavo (Basavarajappa et al., 2022; Le & Nguyen, 2021; Davidson et al., 2022; Morreale et al., 2023;

Moudatsou et al., 2022; Nazemi et al., 2023; Newman et al., 2016; Petersen et al., 2020; Potkin et al., 2023; van der Boom et al., 2022). Sibley et al. (2017) so ugotovili, da je bil znaten delež sej prekinjenih zaradi tehnoloških motenj, njihovo reševanje pa je trajalo več minut, kar je dodatno povzročilo nezadovoljstvo (Mishkin et al., 2022). Manj tehničnih težav je povezano z večjim zadovoljstvom in naklonjenostjo telesihiatriji (Crawford et al., 2023; Morreale et al., 2023). Kljub tehnološkim oviram se naše ugotovitve ujemajo z raziskavami, ki kažejo, da telemedicina občutno širi dostop do oskrbe, zlasti v oddaljenih in ruralnih okoljih ter med socialno ranljivimi skupinami (Basavarajappa et al., 2022; Crawford et al., 2023; Le & Nguyen, 2021; Moudatsou et al., 2022; Nazemi et al., 2023; Newman et al., 2016; Parisi et al., 2021; Petersen et al., 2020; Potkin et al., 2023; Schuster et al., 2020; Slaveykov et al., 2020). Novejše analize potrjujejo trajno rast uporabe telesihiatrije in poudarjajo prihranke pri potovalnih stroških ter logistiki oskrbe, kar je posebej pomembno za revnejše skupnosti (Penwill et al., 2025; Witteveen et al., 2022; Woon et al., 2024; Woon et al., 2025). Ključno vprašanje ostaja o vplivu telesihiatrije na kakovost terapevtskega odnosa. Več raziskav poroča o omejeni osebni povezanosti, otežkočenem usmerjanju intenzivnih čustev ter težavah pri opazovanju neverbalne komunikacije (Basavarajappa et al., 2022; Guinart et al., 2021, povzeto v Mishkin et al., 2022; Le & Nguyen, 2021; Moudatsou et al., 2022; Newman et al., 2016; Parisi et al., 2021; Petersen et al., 2020; Potkin et al., 2023; van der Boom et al., 2022). Za nekatere psihoterapevte so pomembne neverbalne informacije, vezane na fizično okolje, kot so vonj, premiki in predmeti (Ayoola et al., 2025; Potkin et al., 2023), drugi poudarjajo, da lahko videokonference pri nekaterih pacientih omogočijo boljši očesni stik in večjo intimnost v domačem okolju (Crawford et al., 2023; Parisi et al., 2021; Potkin et al., 2023), medtem ko Davidson et al. (2022) ugotavljajo ravno nasprotno. Delo v skupinah in od doma je pogosto otežkočeno zaradi tehničnih in jezikovnih ovir ter zabrisanih meja med zasebnim in poklicnim življenjem (Le & Nguyen, 2021; Mishkin et al., 2022; Newman et al., 2016; Potkin et al., 2023). Čeprav pacienti pogosto poročajo o zadovoljstvu, psihiatri in psihoterapevte ostajajo bolj zadržani o kakovosti terapevtskega odnosa na daljavo (Hublely et al., 2016).

Raziskave kažejo, da je telesihiatrija varen in učinkovit način tudi v zahtevnih kliničnih primerih, vključno z akutnimi krizami pri mladostnikih (Penwill et al., 2025), pri čemer so klinični izidi pogosto primerljivi z osebnimi obravnavami (Ayoola et al., 2025; Hagi et al., 2023). Teleposveti pomembno skrajšajo čakalne dobe ter potovalne in organizacijske obremenitve pacientov, družin in strokovnjakov (Basavarajappa et al., 2022; Davidson et al., 2022; Newman et al., 2016; Reliford & Adebajo, 2019; Slaveykov et al., 2020; Wood et al., 2016). V

kriznih obdobjih, kot je pandemija covid-19, je telepsihiatrija omogočila kontinuiteto obravnave in izrazito povečanje uporabe storitev (Ayoola et al., 2025; Tawfik et al., 2025). Zadovoljstvo pacientov z obravnavo na daljavo je različno in je odvisno od zdravstvenega stanja, predhodnih izkušenj, stigme in osebnih okoliščin. Kvalitativne raziskave opozarjajo, da telemedicina nekaterim olajša dostop, pri drugih pa povzroča nelagodje, kar kvantitativni pristopi pogosto spregledajo (Crawford et al., 2023; Natsukari & Ozaki, 2025; Schuster et al., 2020). Večina udeležencev podpira hibridni model, ki združuje prednosti obravnave na daljavo in v živo. Zasebnost in zaupnost sta pomembni, ampak pogosto spregledana vidika telepsihiatrije. Raziskave opozarjajo na nelagodje pacientov, zlasti mladostnikov in njihovih družin, zaradi prisotnosti drugih oseb v gospodinjstvu ter na pogoste motnje v domačem okolju (Mishkin et al., 2022; Potkin et al., 2023; Sibley et al., 2017). Predlagani ukrepi vključujejo uporabo slušalk, klepetalnic in ločenih naprav (Barney et al., 2020). V nekaterih primerih telesveti celo olajšajo deljenje kliničnih informacij (Davidson et al., 2022), vendar ostajajo izzivi pri zanesljivi oceni simptomov in vzdrževanju jasnih meja, kar zahteva dodatni razvoj smernic in infrastrukture (Basavarajappa et al., 2022; Crawford et al., 2023; Davidson et al., 2022; Mishkin et al., 2022; Natsukari & Ozaki, 2025; Newman et al., 2016; Potkin et al., 2023; Schuster et al., 2020; van der Boom et al., 2022). Nizka digitalna in splošna pismenost ter vizualni, slušni in kognitivni primanjkljaji dodatno omejujejo dostopnost telepsihiatrije in lahko povečajo stisko uporabnikov (Basavarajappa et al., 2022; Le & Nguyen, 2021; Mishkin et al., 2022; Newman et al., 2016; Potkin et al., 2023; Witteveen et al., 2022). Digitalne veščine so bolj povezane z izpostavljenostjo tehnologiji kot s starostjo, saj so akademsko dejavni starejši odrasli pogosto tehnološko bolj pismeni v primerjavi z neakadetskimi vrstniki (Mishkin et al., 2022; van der Boom et al., 2022).

Pomanjkanje organizacijske podpore, kadrovske in materialnih virov ter jasnih smernic pogosto ovirajo trajnostno uvedbo telepsihiatrije (Crawford et al., 2023; Le & Nguyen, 2021; Moudatsou et al., 2022; Nazemi et al., 2023; Newman et al., 2016; Witteveen et al., 2022). Kljub obstoječim dokazom ostaja potreba po dodatnih raziskavah v različnih okoljih, populacijah in kulturah. Parisi et al. (2021) in van der Boom et al. (2022) opozarjajo, da pristranskost pri izboru udeležencev omejuje reprezentativnost vzorcev, kar potrjujejo tudi Potkin et al. (2023). Hitri tehnološki napredek in razlike v računalniški pismenosti otežkočajo prilagajanje raziskav različnim okoliščinam (Mishkin et al., 2022; Parisi et al., 2021). Pomanjkanje kontrolnih skupin, pretežno samoocenjevalne meritve, nevalidirana vprašanja in majhni vzorci zmanjšujejo zanesljivost rezultatov (Parisi et al., 2021; Potkin et al., 2023; van der Boom et al., 2022). Pristranskost

dodatno povečujeta priročnost izbire in pomanjkanje poglobljenih intervjujev, celovitost spoznanj pa zmanjšuje odsotnost dolgoročnih raziskav (van der Boom et al., 2022).

Ugotovitve o pomenu dostopnosti in zadovoljstva z digitalnimi storitvami, kot sta telemedicina in telepsihiatrija, potrjujejo tudi slovenske raziskave. Plahuta et al. (2022) so v času epidemije covid-19 zaznali zmerno nezadovoljstvo prebivalcev z dostopnostjo zdravstvenih storitev; anketiranci so bili najbolj kritični do telefonske nedosegljivosti in dolgih čakalnih dob, medtem ko so odnos zdravstvenih delavcev še vedno ocenili kot spoštljiv in podporen. Prevodnik et al. (2022) so pri kroničnih bolnikih, vključenih v telemedicinsko obravnavo v ambulanti družinske medicine, opisali izboljššan občutek varnosti, večjo motiviranost za samokontrolo in opolnomočenje pacientov, hkrati pa poudarili, da sprejemanje telemedicine močno oblikujeta digitalna pismenost ter priporočilo zdravstvenih delavcev (Prevodnik et al., 2022).

Pregled obsega literature ima več omejitev. Časovna omejitev na obdobje 2015–2025 lahko pomeni izključitev pomembnih starejših raziskav, vključevanje le angleško napisanih virov pa povečuje jezikovno pristranskost in zmanjšuje globalno reprezentativnost. Metodološka raznolikost vključenih raziskav otežkoča primerjavo in sintezo rezultatov, zaradi širšega pristopa pa ni bila izvedena poglobljena kritična ocena kakovosti virov. Dodatno analizo omejuje nejasna operacionalizacija konceptov, kot sta učinkovitost in kakovost terapevtskega odnosa. Ob tem ostajajo premalo raziskani etični vidiki (npr. digitalna pravičnost, informirana privolitev), participacija pacientov pri oblikovanju storitev ter vpliv kulturnih in jezikovnih dejavnikov na potek in uspešnost obravnave. Glavna omejitev tega pregleda obsega je, da nismo izvedli formalne kritične presoje vključenih raziskav. V skladu z izbrano metodologijo pregledov obsega nismo ocenjevali metodološke kakovosti literature, kar podpira tudi JBI Manual for Evidence Synthesis (Peters et al., 2020), ki navaja, da kritična presoja za preglede obsega ni obvezna. V primerjavi s sistematičnimi pregledi, katerih cilj je sintetizirati najboljše dokaze o učinkovitosti, je bil namen tega pregleda količine opisati razsežnost in značilnosti celotnega raziskovalnega korpusa. Raznovrstnost zasnov raziskav in vključitev sive literature sta dodatno onemogočili uporabo enotnega orodja za oceno kakovosti. Ugotovitve je zato treba razumeti kot opisni prikaz obstoječega raziskovalnega področja, ne pa kot sintezo dokazov glede na njihovo kakovost. Te omejitve predstavljajo izhodišče za nadaljnje raziskave, ki naj vključujejo raznolike jezikovne in kulturne okoliščine, bolj sistematično metodološko obravnavo ter kakovostne presoje virov s ciljem razvoja celovite, pravične in trajnostne telemedicinske in telepsihiatrične obravnave.

Zaključek

Ugotovili smo, da uvedba telemedicine in telepsihatrije predstavlja pomembno dejanje k sodobnejši in bolj dostopni psihiatrični oskrbi, še posebej za ranljive skupine in prebivalce oddaljenih območij. Kljub številnim prednostim, kot so časovna učinkovitost, večja dostopnost in stroškovna optimizacija, se v praksi pojavljajo pomembni izzivi, povezani z ohranjanjem kakovostnega terapevtskega odnosa, tehnično infrastrukturo, digitalno pismenostjo ter zasebnostjo pacientov.

Ugotovitve kažejo, da univerzalna rešitev ne obstaja. Telepsihatrija ima potencial, vendar mora biti prilagojena posameznikovim potrebam in okoliščinam. Opazili smo nekatera nerešena vprašanja, kot so dolgoročna učinkovitost telepsihatrije, integracija z drugimi e-zdravstvenimi orodji in vpliv kakovosti komunikacije na terapevtski odnos. Ta vprašanja predstavljajo potencialna področja za nadaljnje raziskovanje, ki je za zagotovitev kakovostne in enakopravne obravnave nujno, prav tako pa vlaganje v infrastrukturo, razvoj smernic in izobraževanje deležnikov. Samo tako lahko telepsihatrija postane trajnosten in integriran del sodobnega zdravstvenega sistema.

Nasprotje interesov/Conflict of interest

Avtorice izjavljajo, da ni nasprotja interesov./The authors declare that there are no known conflicts of interest associated with this publication.

Financiranje/Funding

Raziskava ni bila finančno podprta./The study received no funding.

Etika raziskovanja/Ethical approval

Za izvedbo raziskave glede na izbrano metodologijo raziskovanja, ki ne vključuje zbiranja ali obdelave osebnih podatkov oziroma neposrednega dela z udeleženci, etično dovoljenje ni bilo potrebno./As the study did not involve the collection or processing of personal data or direct interaction with participants, ethical approval was not required.

Prispevek avtorjev/Author contributions

Vse avtorice so enakovredno prispevale k celotni izvedbi in oblikovanju članka./All authors contributed equally to the execution of the study and the conceptualisation of the article.

Literatura

Ahn, B. H., Zhou, M., & Burtch, G. (2024). The impact of telehealth expansion on “doctor-shopping” and drug overdose. In R. Agarwal, G. Gao, G. Brat, & J. McCullough (Eds.), *Proceedings of the 14th Conference on Health IT & Analytics (CHITA 2024)*, Boston University. https://www.researchgate.net/publication/381745361_Proceedings_of_the_14th_Conference_on_Health_IT_Analytics_CHITA_2024

Arksey, H., & O'Malley, L. (2005). Scoping studies: Towards a methodological framework. *International Journal of Social Research Methodology*, 8(1), 19–32. <https://doi.org/10.1080/1364557032000119616>

Ayoola, A. A., Adeoye, F. O., Ayyoola, A., & Joy, A. (2025). Telepsychiatry and digital mental health interventions: The future of psychiatric nursing. *International Journal of Pharma Growth Research Review*, 2(1), 28–38. <https://doi.org/10.54660/IJPGRR.2025.2.1.28-38>

Barney, A., Buckelew, S., Mesheriakova, V., & Raymond-Flesch, M. (2020). The COVID-19 pandemic and rapid implementation of adolescent and young adult telemedicine: Challenges and opportunities for innovation. *Journal of Adolescent Health*, 67(2), 164–171. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2020.05.006> PMID:32410810; PMCID:PMC7221366

Basavarajappa, C., Grover, S., Dalal, P. K., Avasthi, A., Kumar, C. N., Manjunatha, N., Sahoo, S., Saha, G., Mehra, A., Singh, O. P., Tripathi, A., Gangadhar, B. N., & Math, S. B. (2022). Perceived advantages and disadvantages of telepsychiatry: An online survey of psychiatrists in India. *Indian Journal of Psychiatry*, 64(1), 93–97. https://doi.org/10.4103/indianjpsychiatry.indianjpsychiatry_332_21 PMID:35400742; PMCID:PMC8992744

Brunt, T. J., & Gale-Grant, O. (2023). Telepsychiatry: What clinicians need to know about digital mental healthcare. *BJPsych Advances*, 29(4), 230–238. <https://doi.org/10.1192/bja.2022.42> PMID:37521104; PMCID:PMC10374879

Cowan, K. E., McKean, A. J., Gentry, M. T., & Hilty, D. M. (2019). Barriers to use of telepsychiatry: Clinicians as gatekeepers. *Mayo Clinic Proceedings*, 94(12), 2510–2523. <https://doi.org/10.1016/j.mayocp.2019.04.018> PMID: 31806104

Crawford, J., Haffar, S., Fernando, S., Stephens, H., Harvey, S. B., & Black, M. (2024). Client perspectives: Telehealth for mental health services. *Australasian Psychiatry*, 33(1), 96–102. <https://doi.org/10.1177/10398562241270986> PMID:39126425; PMCID:PMC11804148

- Chakrabarti, S. (2015). Usefulness of telepsychiatry: A critical evaluation of videoconferencing-based approaches. *World Journal of Psychiatry*, 5(3), Article 286. <https://doi.org/10.5498/wjp.v5.i3.286> PMID:26425443; PMCID:PMC4582305
- Chan, S., Parish, M., & Yellowlees, P. (2015). Telepsychiatry Today. *Current Psychiatry Reports*, 17(11), Article 89. <https://doi.org/10.1007/s11920-015-0630-9> PMID:26384338
- Connolly, S. L., Hogan, J. B., Ecker, A. H., Gloston, G. F., Day, G., Shore, J. H., & Lindsay, J. A. (2022). Telepsychiatry and video-to-home (including security issues). In D. J. Stein, N. A. Fineberg, & S. R. Chamberlain (Eds.), *Mental health in a digital world* (pp. 147–167). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-822201-0.00014-9> PMID:36130618
- Davidson, S. K., Sancı, L., de Nicolás Izquierdo, C., Watson, C. J., Baltag, V., & Sawyer, S. M. (2022). Best practice during teleconsultations with adolescents: A scoping review. *Journal of Adolescent Health*, 70(5), 714–728. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2021.11.012> PMID:35082052
- García-Lizana, F., & Muñoz-Mayorga, I. (2010). What about telepsychiatry? *The Primary Care Companion to The Journal of Clinical Psychiatry*, 12(2), e1–e5. <https://doi.org/10.4088/PCC.09m00831whi> PMID:20694116; PMCID:PMC2911004
- Guinart, D., Marcy, P., Hauser, M., Dwyer, M., & Kane, J. M. (2021). Mental health care providers' attitudes toward telepsychiatry: A systemwide, multisite survey during the COVID-19 pandemic. *Psychiatric Services*, 72(6), 704–707. <https://doi.org/10.1176/appi.ps.202000441> PMID:20694116 PMCID:PMC2911004
- Hagi, K., Kurokawa, S., Takamiya, A., Fujikawa, M., Kinoshita, S., Iizuka, M., Furukawa, S., Eguchi, Y., & Kishimoto, T. (2023). Telepsychiatry versus face-to-face treatment: Systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. *The British Journal of Psychiatry*, 223(3), 407–414. <https://doi.org/10.1192/bjp.2023.86> PMID:37655816; PMCID:PMC10895502
- Hu, K. (2021, October 21). 5 smart technologies transforming healthcare. *World Economic Forum*. <https://www.weforum.org/agenda/2021/10/smart-technologies-transforming-healthcare/#:~:text=URL%3A%20https%3A%2F%2Fwww.weforum.org%2Fagenda%2F2021%2F10%2Fsmart>
- Hubley, S., Lynch, S. B., Schneck, C., Thomas, M., & Shore, J. (2016). Review of key telepsychiatry outcomes. *World Journal of Psychiatry*, 6(2), Article 269. <https://doi.org/10.5498/wjp.v6.i2.269> PMID:27354970; PMCID:PMC4919267
- Le, K., & Nguyen, T. T. B. (2021). Telemental health in Vietnam: A rapid review of the framework and recommendations. In *Proceedings of the 7th SUD International Conference: Future Cities – From Chaotic to Strategic in Connected Systems* (pp. 1–11). Construction Publishing House. <https://www.researchgate.net/publication/374725651>
- Levac, D., Colquhoun, H., & O'Brien, K. K. (2010). Scoping studies: Advancing the methodology. *Implementation Science*, 5, Article 69. <https://doi.org/10.1186/1748-5908-5-69> PMID:20854677; PMCID:PMC2954944
- Mechanic, O. J., Persaud, Y., & Kimball, A. B. (2023, September 12). *Telehealth Systems*. StatPearls. <http://europepmc.org/abstract/MED/29083614>
- Ministrstvo za zdravje Republike Slovenije. (2020). *15. seja razširjenega strokovnega kolegija za otroško mladostniško psihiatrijo: korespondenčna seja*. <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZ/DOKUMENTI/staro/RSK/RSK-za-otrosko-in-mladostnisko-psihiatrijo-zapisnik-15-seje-2020.pdf>
- Ministrstvo za zdravje Republike Slovenije. (2023). *Zdravje na daljavo in telemedicina*. <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/zdravje-na-daljavo-in-telemedicina/>
- Mishkin, A. D., Cheung, S., Capote, J., Fan, W., & Muskin, P. R. (2022). Survey of clinician experiences of telepsychiatry and tele-consultation-liaison psychiatry. *Journal of the Academy of Consultation-Liaison Psychiatry*, 63(4), 334–344. <https://doi.org/10.1016/j.jaclp.2021.10.005> PMID:34793997; PMCID:PMC8591977
- Moudatsou, M., Stavropoulou, A., Rovithis, M., & Koukoulis, S. (2022). *Mental health care and online consultation during the COVID-19 pandemic: A literature review*. *Medical Sciences Forum*, 10(1), Article 4. <https://doi.org/10.3390/IECH2022-12336>
- Morreale, M., Cohen, I., Van Wert, M., Beccera, A., Miller, L., Narrow, W., Schweizer, B., Straub, J., Zandi, P., & Ruble, A. (2023). Determinants of experience & satisfaction in telehealth psychiatry during the COVID-19 pandemic for patients & providers. *Frontiers in Psychiatry*, 14, Article 1237249. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2023.1237249> PMID:37720903; PMCID:PMC10502508
- Mucic, D. (2024). World psychiatric association telepsychiatry global guidelines. *Journal of Technology in Behavioral Science*, 9, 580–596. <https://doi.org/10.1007/s41347-024-00418-6>
- Nacionalni inštitut za javno zdravje. (2022). *Kaj je duševno zdravje?* <https://nijz.si/zivljenjski-slog/dusevno-zdravje/kaj-je-dusevno-zdravje/>

- Nacionalni program duševnega zdravja MIRA. (2020). *Zdrav duh v zdravem telesu*. <https://www.zadusevnozdravje.si/dusevno-zdravje/kaj-je-dusevno-zdravje/>
- Natsukari, I., & Ozaki, N. (2025). Patients' and providers' evaluations of telepsychiatry and future directions: A literature review of mixed research methods. *Psychiatry and Clinical Neurosciences Reports*, 4, Article e70072. <https://doi.org/10.1002/pcn5.70072> PMID:40008381; PMCID:PMC11850290
- Nazemi, M., Kiani, S., & Zakerabasali, S. (2023). Tele-mental health during the COVID-19 pandemic: A systematic review of the literature focused on technical aspects and challenges. *Health Science Reports*, 6, Article e1637. <https://doi.org/10.1002/hsr2.1637> PMID:37916142; PMCID:PMC10617983
- Newman, L., Bidargaddi, N., & Schrader, G. (2016). Service providers' experiences of using a telehealth network 12 months after digitisation of a large Australian rural mental health service. *International Journal of Medical Informatics*, 94, 8–20. <https://doi.org/10.1016/j.ijmedinf.2016.05.006> PMID:27573307
- O'Brien, M., & McNicholas, F. (2020). The use of telepsychiatry during COVID-19 and beyond. *Irish Journal of Psychological Medicine*, 37(4), 250–255. <https://doi.org/10.1017/ipm.2020.54> PMID:32434596; PMCID:PMC7411439
- Page, M. J., McKenzie, J. E., Bossuyt, P. M., Boutron, I., Hoffmann, T. C., Mulrow, C. D., Shamseer, L., Tetzlaff, J. M., Akl, E. A., Brennan, S. E., Chou, R., Glanville, J., Grimshaw, J. M., Hróbjartsson, A., Lalu, M. M., Li, T., Loder, E. W., Mayo-Wilson, E., McDonald, S., McGuinness, L. A., Stewart, L. A., Thomas, J., Tricco, A. C., Welch, V. A., Whiting, P., & Moher, D. (2021). The PRISMA 2020 statement: An updated guideline for reporting systematic reviews. *BMJ*, 372, Article n71. <https://doi.org/10.1136/bmj.n71> PMID:33782057; PMCID:PMC8005924
- Parisi, K. E., Dopp, A. R., & Quetsch, L. B. (2021). Practitioner use of and attitudes towards videoconferencing for the delivery of evidence-based telemental health interventions: a mixed methods study. *Internet Interventions*, 26, Article 100470. <https://doi.org/10.1016/j.invent.2021.100470> PMID:34712597; PMCID:PMC8529504
- Penwill, Y. N., Lalisian, A., Carubia, B., McNitt, C., Fritsch, S., Clark, B., Hyle, B., & Lockwood, M. (2025). Telepsychiatry expansion of inpatient psychiatry services during the COVID-19 pandemic. *Hospital Pediatrics*, 15(3), e126–e133. <https://doi.org/10.1542/hpeds.2024-007942> PMID:39978406
- Peters, M. D. J., Marnie, C., Tricco, A. C., Pollock, D., Munn, Z., Alexander, L., McInerney, P., Godfrey, C. M., & Khalil, H. (2020). Updated methodological guidance for the conduct of scoping reviews. *JBI Evidence Synthesis*, 18(10), 2119–2126. <https://doi.org/10.11124/JBIES-20-00167> PMID: 33038124
- Petersen, D., Salazar, B., & Kertz, S. J. (2020). Therapist and treatment-seeking students' perceptions of telemental health. *Journal of Technology in Behavioral Science*, 5(2), 113–120. <https://doi.org/10.1007/s41347-019-00116-8>
- Plahuta, A., Skrt, S., Jazbec, J., Prosen, M., & Ličen, S. (2022). Zadovoljstvo pacientov z dostopnostjo zdravstvenih storitev v obdobju epidemije covid-19: opisna raziskava. *Obzornik zdravstvene nege*, 56(4), 291–300. <https://doi.org/10.14528/snr.2022.56.4.3124>
- Pollock, D., Peters, M. D. J., Khalil, H., McInerney, P., Alexander, L., Tricco, A. C., Evans, C., de Moraes, É. B., Godfrey, C. M., Pieper, D., Saran, A., Stern, C., & Munn, Z. (2023). Recommendations for the extraction, analysis, and presentation of results in scoping reviews. *JBI Evidence Synthesis*, 21(3), 520–532. <https://doi.org/10.11124/JBIES-22-00123> PMID:36081365
- Potkin, M. T., Mishkin, A. D., Cheung, S. G., Hicks-Puig, C., Magoon, C., Capote, J., & Muskin, P. R. (2023). Consultation-liaison telepsychiatry: A coded thematic analysis of clinicians' reported experiences. *Journal of the Academy of Consultation-Liaison Psychiatry*, 64(4), 340–348. <https://doi.org/10.1016/j.jaclp.2022.12.009> PMID:36584768
- Prevodnik, K., Hvalič-Touzery, S., Dolničar, V., Zaletel, J., Laznik, J., & Petrovčič, A. (2022). Experience of patients with chronic conditions with telemedicine in primary care: A focus group analysis. *Obzornik zdravstvene nege*, 56(4), 246–263. <https://doi.org/10.14528/snr.2022.56.4.3150>
- Prevolnik Rupel, V. (2014). *Terminološki slovar izrazov v sistemu zdravstvenega varstva*. Ministrstvo za zdravje Republike Slovenije.
- Rant, Ž., & Rudel, D. (2021). Telemedicinske storitve v Sloveniji. In P. Šprajc (Ed.), *40. mednarodna konferenca o razvoju organizacijskih znanosti: vrednote, kompetence in spremembe v organizacijah* (pp. 849–863). Univerza v Mariboru, University Press. <https://doi.org/10.18690/978-961-286-442-2.57>
- Reliford, A., & Adebajo, B. (2019). Use of telepsychiatry in pediatric emergency room to decrease length of stay for psychiatric patients, improve resident on-call burden, and reduce factors related to physician burnout. *Telemedicine and e-Health*, 25(9), 828–832. <https://doi.org/10.1089/tmj.2018.0124> PMID:30379635
- Schuster, R., Topooco, N., Keller, A., Radvogin, E., & Laireiter, A. R. (2020). Advantages and disadvantages of online and blended therapy: Replication and extension of findings on psychotherapists' appraisals. *Internet Interventions*, 21, Article 100326. <https://doi.org/10.1016/j.invent.2020.100326> PMID:32477885; PMCID:PMC7251770

- Slaveykov, K., Trifonova, K., & Stoyanov, V. (2020). Telehealth solutions for mental health burden during the SARS-CoV-2 pandemic. *Science & Technologies*, 10(1), 10–15. <https://www.researchgate.net/publication/345319509>
- Scott, R., & Mars, M. (2015). Telehealth in the developing world: Current status and future prospects. *Smart Homecare Technology and TeleHealth*, 3, Article 25. <https://doi.org/10.2147/SHTT.S75184>
- Sharma, G., & Devan, K. (2023). The effectiveness of telepsychiatry: Thematic review. *BJPsych Bulletin*, 47(2), 82–89. <https://doi.org/10.1192/bjb.2021.115> PMID:34915955; PMCID:PMC10063994
- Sibley, M. H., Comer, J. S., & Gonzalez, J. (2017). Delivering parent-teen therapy for ADHD through videoconferencing: A preliminary investigation. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 39(3), 467–485. <https://doi.org/10.1007/s10862-017-9598-6> PMID:28989230; PMCID:PMC5625835
- Tawfik, F., Ryland, H., Yosef, M., Morsy, M., Kaligis, F., Noël, C., Abdulhakim, M., Mazereel, V., Palavra, I. R., Prošev, A., Fiorillo, A., Sampogna, G., Durán, X. M., Jurado, J. D. M., & Ibrahim, I. (2025). A cross-sectional survey of psychiatrists' experiences of using telepsychiatry during the COVID-19 pandemic and the relationship with burnout in selected high, middle, and low-income countries. *The International Journal of Social Psychiatry*, 71(5), 954–967. <https://doi.org/10.1177/00207640241308197> PMID:39846472
- Tricco, A. C., Lillie, E., Zarin, W., O'Brien, K. K., Colquhoun, H., Levac, D., Moher, D., Peters, M. D. J., Horsley, T., Weeks, L., Hempel, S., Akl, E. A., Chang, C., McGowan, J., Stewart, L., Hartling, L., Aldcroft, A., Wilson, M. G., Garritty, C., ... Straus, S. E. (2018). PRISMA extension for scoping reviews (PRISMA-ScR): Checklist and explanation. *Annals of Internal Medicine*, 169(7), 467–473. <https://doi.org/10.7326/M18-0850> PMID:30178033
- Trajbarič, T., Čuček Trifkovič, K., & Musović, K. (2025, April 19). Exploring the use of telemedicine and telepsychiatry to improve access to mental health care: A scoping review protocol. <https://doi.org/10.17605/OSF.IO/B5KDN>
- Uscher-Pines, L., Parks, A. M., Sousa, J., Raja, P., Mehrotra, A., Huskamp, H. A., & Busch, A. B. (2022). Appropriateness of telemedicine versus in-person care: A qualitative exploration of psychiatrists' decision making. *Psychiatric Services*, 73(8), 849–855. <https://doi.org/10.1176/appi.ps.202100519> PMID:35080419
- van der Boom, B., Boumparis, N., Donker, T., de Beurs, D., Arntz, A., & Riper, H. (2022). Internet-delivered interventions for personality disorders: A scoping review. *Internet Interventions*, 28, Article 100525. <https://doi.org/10.1016/j.invent.2022.100525> PMID:35450140; PMCID:PMC9018158
- Witteveen, A. B., Young, S., Cuijpers, P., Ayuso-Mateos, J. L., Barbui, C., Bertolini, F., Cabello, M., Cadorin, C., Downes, N., Franzoi, D., Gasior, M., John, A., Melchior, M., McDaid, D., Palantza, C., Purgato, M., Van der Waerden, J., Wang, S., & Sijbrandij, M. (2022). Remote mental health care interventions during the COVID-19 pandemic: An umbrella review. *Behaviour Research and Therapy*, 159, Article 104226. <https://doi.org/10.1016/j.brat.2022.104226> PMID:36410111; PMCID:PMC9661449
- Wood, C. L., Clements, S. A., McFann, K., Slover, R., Thomas, J. F., & Wadwa, R. P. (2016). Use of telemedicine to improve adherence to american diabetes association standards in pediatric type 1 diabetes. *Diabetes Technology & Therapeutics*, 18(1), 7–14. <https://doi.org/10.1089/dia.2015.0123> PMID:26295939
- Woon, L. S., Maguire, P. A., Reay, R. E., & Looi, J. C. L. (2024). Telepsychiatry in Australia: A scoping review. *INQUIRY*, 61. <https://doi.org/10.1177/00469580241237116> PMID:38462906; PMCID:PMC10929062
- Woon, L. S., Maguire, P. A., Reay, R. E., Smith, D., Bastiampillai, T., & Looi, J. C. (2025). A time series analysis of Medicare-reimbursed telepsychiatry consultations across Australian states and territories before and after telehealth item expansion: Enabling policy can improve access to care. *Journal of Telemedicine and Telecare*, 32(1), 40–49. <https://doi.org/10.1177/1357633X241311623> PMID:39828938
- World Health Organization. (2024). *Access to medicines and health products*. <https://www.who.int/our-work/access-to-medicines-and-health-products>

Citirajte kot/Cite as:

Trajbarič, T., Čuček Trifkovič, K., & Musović, K. (2026). Raziskovanje uporabe telemedicine in telepsihatrije za izboljšanje dostopa do storitev za duševno zdravje: pregled obsega literature. *Obzornik zdravstvene nege*, 60(Suppl. 1), 143–156. <https://doi.org/10.14528/snr.2026.60.Suppl.1.3334>